

Hora de la Plevna, Limba românească című kórusművei. (Sz. 1847. március 20. Ismail) (Csire József)

— 225 éve, 1748-ban Marienseeben (Hanover) született Ludwig HOLTHY német költő, a „göttingai berek” legkiválóbb tagja. „A bánat szelíd, színes, elégikus, sokszor népies hangú költője” (Szabó Lőrinc: Örök barátaink). (Mh. 1776)

— 400 éve, 1573-ban Chartres-ben született Mathurin RÉGNIER francia költő, „a francia szátira felújítója vagy megteremtője a Pléiade tanítása és a latin példák szerint” (Illyés: A francia irodalom kincsháza, 1942). Nagy műveltségű művész, Horatius, Juvénalis, az olasz reneszánsz és kora nagy mestereinek kiváló ismerője volt. Szatíráiban maró gúnnyal, pompás megfigyelőképességgel és költői szabadsággal ellenézte ki kora társadalmi és irodalmi életének visszásságait. (Mh. 1613. Rouen)

December 22.

— 115 éve, 1858-ban Luccában született Giacomo PUCCINI jeles olasz zeneszerző. Tanulmányait a milánói konzervatóriumban végezte. Vizsgadolgozatként készült *Capriccio sinfonico* című munkája után a zenés színpad világa foglalkoztatta. Első operáiban (*Lidérc*, 1884; *Edgár*, 1889) a verizmus hangvételét alapozta meg. *Manon Lescaut* (1893) c. operájával a realizmus felé fordult, későbbi műveiben csak egyes részleteket fogalmazott a verizmus szellemében. A tüdőbeteg lány s az érvényesüléért küzdő költő szerelme (*Bohémélet*, 1896), a római köztársaság híveinek hősi ellenállása (*Tosca*, 1900), a Szajna-parti rakodómunkások, a szegények Párizsa (*Köpeny*, 1918), a fájdalom asszonyorsora (*Suora Angelica*, 1918), a reneszánszkori firenzei polgár (*Gianni Schicchi*, 1918) mellett érdekelte a japán asszony tragikus sorsa (*Pillangókisasszony*), illetve *Cso-Cso-Szán*, 1904), az Amerikába kivándorlók, az aranyások élete (*Nyugat leánya*, 1910), s a keleti mesevilág egzotikumja (*Turandot*, 1926). Az olasz operahagyományokra támaszkodva egész sor új elemmel frissítette fel zenei nyelvezetét (harmoniai, hangszerelési, dallam-építkezési újítások). Helyzetek megkapó ábrázolásában, szereplők jellemének megrajzolásában hasznosította Wagner és Richard Strauss eredményeit is. (Mh. 1924. nov. 29.) (Benkő)

— 150 éve, 1823-ban Saint-Léons-ban (Aveyron) született Jean Henri FABRE francia entomológus. Tanítói munkája mellett egész életében a rovarok ösztöneit, szokásait és életmódját tanulmányozta. 1880-ban Sérignanban telepedik le, ahol komolyabb lehetőségei adódnak megfigyeléseikhez és kísérletei-

hez. Kortársai (Darwin, Pasteur) igen nagyra értékelik munkásságát. Darwin „utánozhatatlan megfigyelőnek” nevezi Fabret. 1868-tól több tudománynépszerűsítő könyvet írt az ifjúságnak a rovarvilág titkairól. Legfontosabb műve a 10 kötetes *Souvenirs entomologiques* 1879—1889 (Ebből részletek: *Din lumea insectelor*, 1969 ET). (Mh. 1915.) (Máthé)

December 23.

— 1955. december 23—28: A Román Kommunista Párt VII. Kongresszusa (RMP II. K).

— 75 éve, 1898-ban halt meg az orosz Benois művészcsalád legidősebb tagja, Nyikolaj L. BENOIS építész. Legismertebb alkotásai: a pétervári vasútállomás épülete és a pavlovszki nyári színház. Részt vett a Kreml-palota építésében is. (Sz. 1813. július 13.) (OI)

— 100 éve, 1873-ban Budapesten született KERNSTOK Károly festő, a „Nyolcak” vezéralakja. Tanulmányait szülővárosában, Münchenben és Párizsban végezte, nyilvános szereplése az *Agitátor* (1897) c. szocialista eszméket hirdető, naturalista hangvételű kompozíciójával kezdődik. Néhány hasonló stílusú vállalkozás (*Hajóvontatók*, 1897, *Őszi munka*, 1898) után csatlakozik az erős lényhatásokra törekvő impresszionista felfogáshoz (*Diószedők*, 1900), *Falu boldogja*, 1901), (*Kati*, 1902 stb.), majd az új utakat keresi. Kernstok művészetében a kezdeti plein air, clair-obscur és naturalizmus közötti ingadozások után a Nyolcak társaságában alakult ki az őt jellemző legérettebb stílus, amelyben a rajz és vonal döntő szerephez jut a kolorisztikával szemben (*Ifjú*, 1909; *Lovasok a vízparton*, 1910 stb.). Kedvenc témáit, a ruhátlan emberalakokat éles konturokkal határolja körül, kompozícióit a formák harmonikus egységében építi fel. A naturalizmus pártiakkal vitaközi, a természet napsugarával, vízpárájával, élősejtjével szemben az ember értelmét tartja a leghatásosabb alkotó és kifejezési eszköznek. „Ez az az eszköz, amelylyel a természet előtt fel kell fegyverkezniünk, az a valami, amivel a művészek a természet elé kell mennie, akkor, ha alkotni akar, ahhoz a természet segítségét keresi”. Ez az állandó keresés határozza meg Kernstok további munkáját (*A Duna Nyergesújfalunál*, 1915; *Zivatar*, 1919 stb.), melyet az *Utolsó vacsora* c. kompozíció tetőz be. Ezt a festményt Horváth Béla „a magyar expresszionista festészet egyik fő művének” tartja (Műv-Lex 1966). Életének utolsó évtizedében, belefáradva az állandó küzdelembe, klasszicizáló képekkel „szórakozik”: *Szép Heléna elrablása*, 1933; *Ádám és Éva*, 1935 stb. (Mh. 1940. június 10. Bp.) Körmenyi: KK, 1936; Kortársak

szemével. Írások a magyar művészetéről, 67) (Orth)

— 150 éve, 1823-ban Iași-ban született Alexandru FLECHTENMACHER hegedűművész, karmester és zeneszerző, a 19. századi román zene kiváló alakja. Tanulmányait szülővárosában, Bécsben (1837—40) és Párizsban (1847—48) végezte. Szólístakétt koncertezett itthon és külföldön, korabeli szimfonikus együtteseket vezényelt, majd a iași-i (1844—47), a bukaresti (1852—53; 1858—79), a craiovai (1853—58) nemzeti színházak karmestere lett. A bukaresti konzervatórium hegedűtanára (1864—95) és igazgatója volt (1864—69). Népzenekutató és feldolgozó munkássága úttörő jellegű. Szerzeményei: szimfonikus művek, kamarazene, kórusok és dalok. Jelentősek zenés bohózatai: *Provinciálud vadrá*, *Doi țărani și cinci cirlani*, *Baba Hircă*, *Piatra din casă*, *Nunta țărănească*, *Fata de la Cozia*, *Ce știe satu, nu știe bărbatu* stb. (Mh. 1898. január 28. Bukarest) (Csire József)

— 410 éve, 1563-ban Bázelen halt meg Sebastianus CASTELLIO (Sébastien Castellion) francia humanista, szabadgondolkodó. (Sz. 1515)

December 24.

— 50 éve, 1923-ban Moszkvában halt meg Alekszandr Sz. NYEVEROV szovjet orosz regényíró, elbeszélő. (Sz. 1887. január 1. Novikovka) M 71. 12. 58.

— 100 éve, 1873-ban halt meg Heinrich Gustav HOTHÓ német filozófus és művészettörténész, berlini egyetemi tanár, majd múzeumi osztályigazgató. Hegel követője volt, nagy érdeme Hegel esztétikai előadásainak kiadása. (Sz. 1802)

— 1826: Az Argentínai Szövetségi Köztársaság kikiáltása.

— 175 éve, 1798-ban a litvániai Zao-sieben született Adam MICKIEWICZ lengyel nemzeti költő és forradalmár, a lengyel romantizmus megalapítója és fő képviselője. A vilniusi egyetemen irodalmi és művészeti tanulmányokat folytatott, Kaunasban mint tanár működött. Titkos diákszervezetekben való részvétele miatt 1824-ben Oroszország belsejébe száműzték, ahol megismerkedett Puskinnal és a dekabristákkal. 1829-ben emigrált; 1832-től Párizsban élt. 1840-től a Collège de France katedrjáról szlav irodalmat tanított. Az emigrációban fáradhatatlanul küzdött hazája felszabadításáért. 1848-ban Olaszországban, 1855-ben Konstantinápolyban próbált e célból légitűt szervezni, de sikertelenül. Konstantinápolyban kolerában halt meg 1855. november 26-án. 1822-ben kiadott *Balladák és románcok* című, népies elemekre támaszkodó műve, nyitánya a len-